

Med denne tegning udført til Godthåbs ugeavis „Kamikken“ i 1955 af Ole, som dengang var 12 år, med teksten „H. C. Andersen da han var barn med sin lærer“, ønskes læserne en god jul og et godt nytår.

Desværre må vi endnu en gang beklage, at tidsskriftet ikke når rettidigt frem til læserne. De resterende numre af 1975 vil blive udsendt så hurtigt, det overhovedet kan lade sig gøre i det nye år: Nummer 8 og 9 som et dobbelt temanummer omhandlende den grønlandske kvinde, og i nummer 10 vil den første internationale konference i Canada, arrangeret af etniske minoriteter, blive belyst.

atuagagssiap kinguáutórnera ajússárutigárput. normut tugdlê mardluk katitat kalâtdlit arnartavtínik imagdliit ukiortâp kinguníngua sarkúmersínexásáput. normo 10 ilâtigut Canadame atautsimêrssuarnermik imakásaox.

árkigssuissut jûtdlime ukiortâmilo pivdluarkuvaise.

H. C. Andersen og Grønland

af Inge Kleivan

100-året for H. C. Andersens død, hvor strømmen af genudgivelser øges, og nye studier af H. C. Andersens liv og værker ser dagens lys, kan være en passende anledning til også at sætte fokus på emnet H. C. Andersen og Grønland.

H. C. Andersens brug af grønlandske og arktiske motiver.

I sin debutbog fra 1829 „Fodreise fra Holmens Canal til Østpynten af Amager i Aarene 1828 og 1829“ kommer H. C. Andersen med følgende udbrud: „I Sandhed, her er da Plads for Tanken til ret at sværme om. Snart forekom det mig, at jeg promenerede paa den finske Bugt eller var det paa det arcadiske Novaia Semla; snart, at jeg vandrede gennem Ørkenen Kobi for at aflægge Dalai Lama en Theevisit, eller gennem Sahara, for at finde Nigerflodens Kilder. – Nu fulgte jeg den hellige Caravane til Mekka, og nu stod jeg imellem Eskimoerne ved Hudson-Bugten“ (2. udg. 1829 s. 66).

H. C. Andersen blev som kendt en meget berejst digter, men de fjerne egne, som han strejfedes på sin ungdoms fan-

tasirejse, nåede han ikke til. Han kom ikke til de canadiske eskimoer og heller ikke til Grønland. Det lå endnu ikke i tiden, at kunstnere og turister rejste så langt nordpå.

Men H. C. Andersen lod sig inspirere på mange andre måder end ved at rejse, bl. a. læste han en del. Blandt de bøger, som fik betydning for hans digtning, var: „Undersøgelses-Reise til Østkysten efter kongelig Befaling udført i Aarene 1828–31“ (1832). Forfatteren var ekspeditionens leder, W. A. Graah.

Graahs skildring af Sydøstgrønland og dets befolkning danner grundlaget for en historie i rammefortællingen „Billedbog uden Billeder“, som udkom i 1839, selv om den lille bog bærer årstallet 1840. Historierne i „Billedbog uden Billeder“ har ingen forbindelse med hinanden og knyttes kun sammen ved, at det er månen, som hver aften fortæller den unge fattige maler på tagkammeret en historie.

H. C. Andersen lader her den niende aften månen skildre „en grønlandsk, deilig Sommernat“, hvor både naturen og menneskelivet udviser store kontraster.

I dalen med de duftende planter og det strålende nordlys er der trommedans og sang, men fra fjeldene lyder bulder. Det er bræerne, som kælder, og isen opløses til støv, når den styrter ned ad fjeldsiden og i havet. I den samme dal ligger et menneske for døden og begravet i havet.

For at fremstille dette situationsbillede har H. C. Andersen hentet oplysninger rundt omkring i Graahs bog og sammenstillet dem. Han har blandet kortene lidt anderledes og har i de allerfleste tilfælde strammet beskrivelserne.

Det har krævet en god portion selvtilid at give sig i kast med at skildre trommedansen, for Graah indleder nemlig sin øjenvidneberetning med følgende ord: „For at gjøre sig en ret Forestilling om denne Dands, som den uegentligen kaldes, maatte man see den, da den ikke letteligen kan beskrives“ (2. udg. 1932 s. 118). Det har dog ikke afskrækket H. C. Andersen fra at forsøge at leve op til sin titel „Billedbog uden Billeder“ og prøve at male et billede med ord: „Midt i Kredsen stod, uden Pels, Grønlanderens med sin Haandtromme og istemte en Sang om Sælhundefangsten, og Choret svarede med et „Eia, eia, a!“ og hoppede i deres hvide Pelse rundt i Kreds, det saa ud som et Bjørnebal; Øine og Hoved gjorde de dristigste Bevægelser.“

H. C. Andersen har også digtet lidt videre et par steder. Det gælder bl. a. i scenen med den døende, hvor han tildeler angakoq'en en rolle, som ikke rigtig stemmer med den etnografiske virkelighed. Konen spørger sin døende mand: „Vil Du begravet paa Fjældet i den faste Snee? Jeg skal pynte Stedet med

din Kajak og med dine Pile! Angekokken skal dandse hen over den! eller vil Du heller sænkes i Havet?“

Ifølge Graah overlevede manden iøvrigt, men H. C. Andersen benytter sig effektivt af sin digteriske frihed til at lade ham dø.

H. C. Andersen og Graah havde truffet hinanden i deres ungdom, mens H. C. Andersen endnu gik i skole i Slagelse, og Graah endnu ikke havde gennemført sin pionerekspedition til Østgrønland. H. C. Andersens indtryk af mødet fremgår af hans dagbogsoptegnelser for den 24. marts 1826: „Stine Pedersen og Jomf. Ebbesen med Søren var her; siden kom en Reisende o: en Søløjtnant Graah, var meget tør og uinteressant dog gjorde han Lykke hos Smaapigerne, vi legede om Aftenen og han fulgte med mig Stine hjem“ (H. C. Andersens Dagbøger 1825–1834, 1971 s. 50).

Den korte karakteristik, som H. C. Andersen giver af Graah, svarer ikke rigtig til det indtryk, som man får af ham, når man læser hans meget velskrevne rejseberetning. Man får mistanke om, at påstanden om, at Graah var en tør og uinteressant person, har noget at gøre med, at det ikke morede H. C. Andersen at blive sat i skyggen af ham.

Graah manglede ikke fantasi, men han lod den ikke løbe af med sig. Han sammenligner f. eks. synet af en grønlander med skindbukser, der danser trommedans, med en bjørn, der danser på bagbenene, og sætter lighedstegn mellem de grønlandske og de danske kvinders stolthed over at kunne udføre hver deres kulturs danse med ynde, men H. C. An-

*Linoleumssnit af Knud Poulsen, vinder af „Kamikken“s konkurrence i 1955.
Knud Poulsen var dengang 16 år.*

dersen slår de to tankegange sammen og taler om, at „det saae ud som et Bjørnebal.“

Udtrykket „Bjørnebal“ genfinder man i beskrivelsen af Snedronningens isnende kolde eventyrslot, hvor det virker noget bedre placeret: „Aldrig kom her Lystighed, ikke engang saa meget som et lille Bjørne-Bal, hvor Stormen kunde blæse op, og Iisbjørnene gaae paa Bagbenene og have fine Manerer.“

Men Snedronningens sommerslot lå ikke i Grønland, men i Finmarken, og

inspirationen til de arktiske skildringer i „Snedronningen“ (1844) skal ikke søges hos Graah, men i en bog af en norsk geolog, B. M. Keilhau: „Reise i Øst- og Vestfinmarken samt til Beeren Eiland og Spitsbergen“ (1831), som H. C. Andersen havde udnyttet grundigt nogle år tidligere, da han skrev Nordenvindens fortælling i „Paradisets Have“ (1839).

Men Grønland dukker op igen i korte glimt i flere andre eventyr og historier. I „Historien om en Moder“ (1848) hedder det om Dødens drivhus: „hvert

Træ og hver Blomst havde sit Navn, de vare hvert et Menneskeliv, Mennesket levede endnu, En i China, En i Grønland, rundt omkring i Verden.“

Og i „Fugl Phønix“ (1850) fortælles der om paradiset's fugl, som symboliserer Poesien, at den hvert hundrede år brænder sig selv op i sin rede i Arabien, mens en ny fugl flyver ud af ægget: „Men Fugl Phønix er ikke alene Arabiens Fugl, den flagrer i Nordlysskjær paa Laplands Iissletter, den hopper imellem de gule Blomster i Grønlands korte Sommer.“

I begge disse eventyr er Grønland nævnt som et eksempel på et land, som selvom det er fjernt og eksotisk, dog er en del af menneskeheden's fællesskab og underkastet dets vilkår.

I „Holger Danske“ (1845) fortæller bedstefaderen om bemærkelsesværdige danske mænd og kvinder og omtaler da „Grønlands usle Hytter, hvor Præsten Hans Egede stod med Kjærlighed i Ord og Gjærning.“ Den korte omtale af Hans Egedes missionærgjerning i Grønland med det værdiladede udtryk „Grønlands usle Hytter“ afspejler tidens vurdering af grønlændernes tilværelse målt med god dansk kristen alen.

Endelig er der to historier, som vedrører det nordlige Canada, uden at H. C. Andersen dog nævner Canada ved navn. I den ene er udlægningen af de geografiske kendsgerninger nok så fantasifuld. Det drejer sig om et eventyr fra H. C. Andersens senere år (1869) „Hvad man kan hitte paa“, hvor der fortælles om en ung mand, som gerne ville være digter, „men han kunde ikke hitte paa“. En klog kone låner ham sine briller og

sit hørerør og beder ham bl. a. se på slåenbuskene. „Vi have ogsaa,“ sagde Slaaentjørnene, „nær Familie i Kartoflernes Hjemland, høiere Nord paa, end de groede. Der kom Nordmænd fra Norge, de styrede Vest paa gennem Taage og Storme til et ukjendt Land, hvor de, bag Iis og Sne, fandt Urter og Grønt, Buske med Vinens sortblaae Bær: Slaaentjørne, de frøs til modne Druer, det gjør ogsaa vi. Og Landet fik Navn „Viinland“ o: Grønland o: Slaaenland!“

Den anden historie hedder „Ved det yderste Hav“ (1854). Det er en skitse af en mand, som deltager i en arktisk ekspedition, og som drømmer om hjemmets landlige idyl. Hans hoved hviler på bindeledet til hjemmet, barndommens bibel, hvis ord ogsaa har gyldighed for ham, som han ligger der i snehytten: „Vilde jeg tage Morgenrødens Vinger, vilde jeg boe ved det yderste Hav, du skulde dog føre mig og din høire Haand holde mig fast.“

Stoffet til denne historie er hentet fra en bog, som var oversat fra engelsk af Knud Kjer: „Capitain Sir John Ross's anden Opdagelsesrejse til de nordlige Polaregne og Ophold i Boothia felix Aarene 1829–1833“ (1837). H. C. Andersen havde læst bogen, mens han opholdt sig på herregården Glorup i 1851. I dagbogen noterede han den 17. juni: „Endt Ross's Opdagelses Reise i Polar-egnen; da han med Mandskab traf paa Skibe igjen og han var frelst, trængte Taarerne mig i Øinene“ (H. C. Andersens Dagbøger 1851–1860, 1974, s.33).

Mens eskimoerne i „Ved det yderste Hav“ kun er baggrundsstaffage, er den grønlandske sommernat i „Billedbog

*Jens Rosings
illustration
til eventyret
„Ved det
yderste hav“
fra
Lademann's
H. C. Ander-
sen, Samlede
eventyr og
historier,
1975.*

uden Billeder“ skildret uden europæere på scenen, men det har dog ikke kunnet undgås, at den er set med europæiske øjne. Med denne korte skitse fra Østgrønland blev grønlænderne trukket ind i den danske skønlitteratur, og få år efter tog H. C. Andersens ven, B. S. Ingemann, temaet op for alvor i sin roman „Kunnuk og Naja eller Grønlænderne“ (1842).

Oversættelse af „Det døende Barn“ til grønlandsk.

Det første af H. C. Andersens værker, som blev præsenteret på grønlandsk, var digtet „Det døende Barn“. Det blev oversat allerede i 1829 af missionær Knud Kjer i Holsteinsborg. Han havde set digtet i et gammelt nummer af „Kjøbenhavnsposten“ fra 1827, hvor det var trykt sammen med en tysk oversættelse. Kjer sendte sin oversættelse til „Kjøbenhavnsposten“ og fortalte i et brev til redaktøren, at han havde fundet det lille digt så smukt, at han havde prøvet at gengive det på grønlandsk „ligesaa simpelt og naivt som Originalen“, og at han håbede, at det ville have interesse for bladets læsere at se det på et sprog, som det var så vanskeligt at lave metriske oversættelser på.

Når avisen trykte digtet på grønlandsk den 9. oktober 1829, var det ikke for at glæde den grønlandske befolkning, men for at fremvise en kuriositet for de danske læsere. „Kjøbenhavnsposten“ kan kun være nået frem til enkelte grønlændere gennem de få danske familier i Grønland, som fik avisen tilsendt.

Men Kjers oversætterindsats var ikke bare ment som en intellektuel præstation,

Linoleumssnit af Niels Henrik Lyngé, 1955.

der skulle imponere et dansk publikum. I brevet til redaktøren gør han opmærksom på, at digtet for at blive værdsat i Grønland, må kunne synges, og han har derfor lavet den grønlandske oversættelse, så den passer til melodien „Midnatstimen i Taarnet slaaer,“ som han dog har måttet lave lidt om på for at få den til at passe til versfødderne. Det betyder, at H. C. Andersens tre vers med otte linier i hvert vers i den grønlandske oversættelse er blevet til ni vers med fire linier i hvert vers.

Vi ved ikke noget om, hvor stor udbredelse sangen fik i Grønland. Selv om grønlænderne ikke havde adgang til en trykt tekst, kan sangen jo alligevel udmærket være blevet kendt og spredt viden om, hvis folk vel og mærke har syntes om den.

Knud Kjer oversatte adskillige andre digte og sange til grønlandsk, men først efter hans hjemkomst til Danmark bestod Handelsdirektoratet i 1832 en udgivelse af nogle af hans oversættelser:

„Illerkorsutit“. „Det døende Barn“ var med i denne samling, men H. C. Andersens navn nævnes ikke.

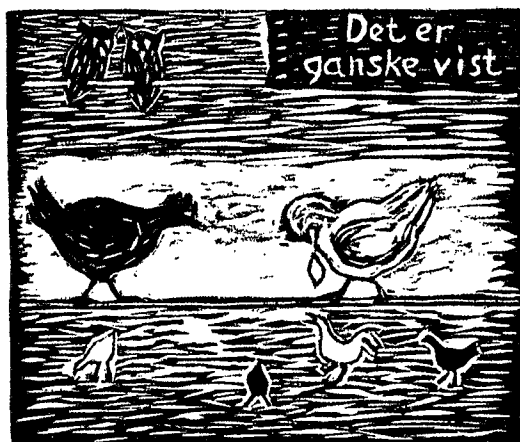
Oversættelser af H. C. Andersens eventyr til grønlandsk.

Der var ingen af H. C. Andersens eventyr, som blev publiceret på grønlandsk, mens han endnu levede. Der skulle gå 50 år fra „Det døende Barn“ var blevet oversat til grønlandsk, til et af eventyrene forelå trykt på grønlandsk. Det var „Lille Claus og store Claus“, som blev bragt som fortsat fortælling i „Atuagagdliutit“ i 1879.

Gennem årene er der blevet offentliggjort flere oversættelser af H. C. Andersens eventyr i „Atuagagdliutit“, sidste gang i julenummeret i 1971, hvor „Nissen hos Spekhøkeren“ blev trykt både på grønlandsk og på dansk. Også lokalaviser og andre grønlandske blade har bragt oversættelser af enkelte eventyr; det har ofte drejet sig om dupliserede blade, som kun er kommet i små oplag. I grønlandske skolebøger, som til gengæld har været benyttet af samtlige grønlandske skolebørn i flere årtier, findes der også oversættelser af nogle af H. C. Andersens eventyr.

Den første samling af eventyr blev trykt i København i 1904: „H. C. Andersenip okalugtualiiai kalâtdlisut nugtigkat“. Det drejede sig om et lille hefte med tre eventyr, som var oversat af C. Brummerstedt. Senere samme år udgav han endnu et lille hefte med oversættelser af fire eventyr til.

Få år efter, i 1909, blev der trykt en ny samling med 12 eventyr ialt: „Okalualârutit. H. C. Andersenip agdlagaisa

Linoleumssnit af en ukendt deltager i konkurrencen 1955.

ilait nugtigkat“, som var oversat af H. Ostermann og G. Olsen.

Derefter gik der et halvt hundrede år, før den næste grønlandske udgave med H. C. Andersens eventyr så dagens lys: „okalugtualiati pingasut H. C. Andersenimit“. Oversættelsen af de tre eventyr var udført af Frederik Nielsen.

Det er også Frederik Nielsen, som har oversat de to store samlinger, som udkom i 1960 og 1965: „H. C. Andersen: okalugtualiati okalugpalâtdlo“ med 11 eventyr i første bind og 20 i andet bind.

Der er oversat ialt 40 af H. C. Andersens godt 150 eventyr til grønlandsk (+ „Den niende Aften“ fra „Billedbog uden Billeder“), men nogle af eventyrene foreligger i både to, tre og fire forskellige oversættelser, og et enkelt af dem, „Historien om en Moder“, har hele fem forskellige påtaget sig at oversætte.*

* En liste over de enkelte eventyr og publikationssteder indgår i en større undersøgelse, som endnu ikke er publiceret.

I enkelte tilfælde er én begyndt at oversætte et eventyr uden at vide, at det allerede var gjort, eller at en anden var igang med det samme arbejde. F. eks. blev den første og den anden oversættelse af „Historien om en Moder“ trykt i 1904 både i København og i Godthåb (i „Atuagagdliutit“); oversætterne var henholdsvis en dansk forhenværende kolonibestyrer, C. Brummerstedt, og en dansk præst i Frederikshåb, J. C. Jensen.

I andre tilfælde har en oversætter godt nok kendt den eller de tidligere oversættelser, men har ment at kunne bidrage med en ny og bedre oversættelse. H. Ostermann og G. Olsen tog ligefrem i forordet til deres udgave af eventyrene afstand til Brummerstedts grønlandske oversættelse, som de hævdede, slet ikke lød grønlandsk, og deres samling indeholdt da også nye oversættelser af to af de eventyr, som allerede var publiceret af Brummerstedt, nemlig „Kejserens nye Klæder“ og „Svinedrengen“.

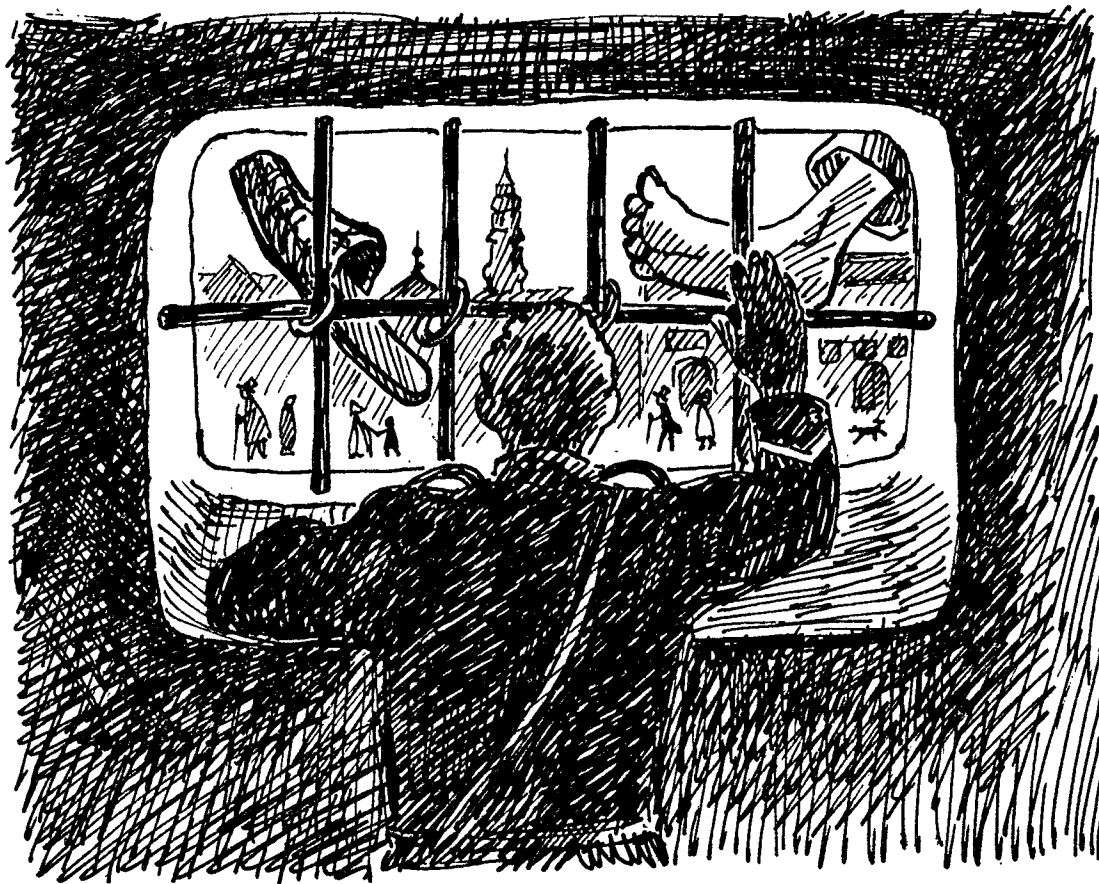
Generelt kan man sige, at de ældste oversættelser er foretaget af danskere og de senere af grønlændere. Der må dog tages to forbehold: for det første blev Andreas Hansen, som oversatte „Lille Claus og store Claus“, betragtet som grønlænder, selv om hans far var dansker. Han tilbragte et år i Danmark hos en dansk præst, og det var denne helt specielle baggrund, som gjorde ham dobbeltsproget på et tidspunkt, hvor det var uhyre sjældent, at en grønlænder kunne oversætte fra dansk. For det andet var der i den tidlige periode et par grønlandske kateketer, som hjalp danske præster ved udarbejdelsen af oversættelserne.

Det var således tilfældet med den første oversættelse af „Fyrtøjet“, som præsten i Holsteinsborg, Carl Wagner, i 1901 først havde forsøgt at klare alene. I et brev til sin fader fortalte han om grønlændernes reaktion: „Om Formiddagen var jeg nede i Skolen med en Oversættelse af H. C. Andersens „Fyrtøjet“ og bad Kateketen læse den op for Børnene. Skønt han ikke var videre heldig med sin Oplæsning, var Børnene med; de sad pænt stille, men puffede i Smug til hinanden og havde ondt ved at holde Latteren tilbage, naar de fandt noget ret morsomt. Da de var komne ud af Skolestuen, brød Jublen løs, og jeg fik et vældigt Hurra.“

Om aftenen holdt han selskab for en lille udvalgt kreds af grønlændere i sit hjem: „... hvorpaa Samuel atter læste min Oversættelse af Fyrtøjet op, denne Gang aldeles udmærket. De Voksne morede sig endnu bedre end om Formiddagen Børnene“ (Højskolebladet 1902 sp. 1180).

Wagners oversættelse har sikkert ikke bare indeholdt adskillige uforståelige passager, men også ufrivillige morsomheder, som den grønlandske kateket, Samuel Olsen, har søgt at udbedre. Da „Fyrtøiet“ kom på tryk et par år senere i „Atuagagdliutit“ i 1903, erkendte Wagner den hjælp, han havde modtaget af Samuel Olsen, ved at anføre ham som medoversætter.

Efter Ostermanns indsats i 1909 synes alle senere oversættelser af H. C. Andersens eventyr at være foretaget af grønlændere. Indenfor de sidste årtier er der ganske vist publiceret nogle enkelte oversættelser, hvor oversætterens

Jens Rosings illustration til „Fyrtoiet“, trykt i atuainiutitát 2 b. Min. f. Grøn. 1970.

navn ikke er angivet, men da danskere, som taler grønlandsk, for slet ikke at tale om danskere, som kan udtrykke sig skriftligt på flydende grønlandsk, er blevet et særsyn, er der næppe tvivl om, at disse oversættelser er lavet af grønlandere.

At oversætte H. C. Andersens eventyr til grønlandsk er ikke nogen let opgave. Det drejer sig ikke bare om at overføre teksten fra et sprog, der er vidt forskelligt, og om at formidle et fremmed folks kultur, men også om at gøre

det på en kunstnerisk forsvarlig måde. På det tidspunkt hvor man så småt begyndte at oversætte eventyrene til grønlandsk, havde kolonisationen været en kendsgerning i mere end 150 år, og kontakten med europæerne havde været endnu længere. „Atuagagdliutit“, det oplysende og underholdende grønlandske månedsblad, som også indeholdt illustrationer, var begyndt at udkomme i 1861. Det betød, at grønlanderne allerede havde et vist kendskab til mange af de ting og begreber, som omtales i H. C.

Andersens eventyr, og at oversætterne ikke skulle forklare alt og skabe en terminologi helt fra grunden af.

Men oversættelsesarbejdet har alligevel stillet meget store krav til oversætternes opfindsomhed og sprogbeher-skelse. De grønlandske oversættelser gengiver næsten altid handlingen omhyggeligt, og der digtes ikke videre på eventyrene, sådan som der kendes adskillige eksempler på fra oversættelser til andre sprog. Til gengæld kan man finde mange eksempler på, at udtryk og hele passager er omskrevet og forenklet eller helt udeladt på grund af vanskelighederne ved at oversætte dem.

I nogle få tilfælde har oversætterne lavet omskrivninger, som inddrager et grønlandsk miljø. Det er således tilfældet i „Fyrtøiet“, hvor stigningen i hundenes størrelse som bekendt udtrykkes ved det, som hundenes øjne sammenlignes med: „Øine saa store som et Par Theekopper“, „Øine saa store som et Møllehjul“ og „Øine saa store som „Rundetaarn“.“ Der findes fire grønlandske oversættelser af „Fyrtøiet“, hvoraf den anden dog kun er en let omskrivning af den første (1903, 1909, 1938 og 1965). Alle oversættelserne har beholdt sammenligningen med tekopperne: „titorfigtut agtigissunik issilik“, men hunden med øjne så store som møllehjul kaldes i de to første oversættelser for „âtårssuartut agtigissunik issilik“ – ,den med øjne så store som sortsider (grønlandssæler)‘, i den tredje oversættelse for „errørsivigssuartut agtigissunik issilik“ – ,den med øjne så store som store vaskebaljer‘, og i den fjerde oversættelse for „morørsivigssuartut agtigi-

ssunik issilik“ – ,den med øjne så store som store slibesten‘.

Den største hund, hvor hvert øje er stort som Rundetaarn, kaldes i de to første oversættelser for „arferujugssuartut agtigissunik issilik“ – ,den med øjne så store som kæmpestore hvaler‘, i den tredje oversættelse står „kekertasung-nagssuartut agtigissunik issekarpok“ – ,den har øjne så store som øer af en vis størrelse‘, og i den fjerde oversættelse hedder det „tupekarfigssuartut agtigissunik issekarpok“ – ,den har øjne så store som store teltpladser‘. (Teltpladser tegner sig tydeligt i terrænet i Grønland, hvor de markeres af en kreds af sten, som har tynget teltdugen ned og derefter er væltet tilside).

Der findes også et tilfælde, hvor oversætterne har forsøgt at grønlandicere et helt eventyr. Det drejer sig om H. Ostermanns og G. Olsens oversættelse af „Ole Lukøie“ fra 1909. De har dog ikke forsøgt at omskrive eventyret, så det passede til det traditionelle grønlandske samfund, men kun at tilpasse teksten for grønlandske læsere i begyndelsen af dette århundrede.

Når H. C. Andersen f. eks. fortæller om, hvordan Ole Lukøje pyntede huset: „og saa blev alle Blomsterne i Urtepotterne til store Træer ... saa hele Stuen saae ud som det deiligste Lysthuus“, bliver det i den grønlandske udgave til: „og saa blev aviserne på væggene med billeder af træer til rigtige træer ... og stuen blev som en meget frodig slette“. Det er skikken med at tapetsere væggene med gamle aviser, som her kommer til udtryk. „Hver Blomst var smukkere end en Rose“ bliver til, at blomsterne var

smukkere end mælkebøtter, og „vilde man spise den, var den sødere end Syltetøj“ bliver til, at de var så velsmagende som blåbær. „Frugterne glinsede ligesom Guld“ omskrives til, at frugterne glinsede ligesom sne.

Illustrationer.

Ingen af de grønlandske samlinger af H. C. Andersens eventyr er illustreret af grønlandske kunstnere. Der var slet ingen illustrationer i de første samlinger, mens tegningerne i udgaven fra 1958 er udført af Gustav Hjortlund, og de to sidste samlinger fra 1960 og 1965 er illustreret af de to kunstnere, som de fleste danskere forbinder med H. C. Andersens eventyr, nemlig Vilhelm Pedersen og Lorenz Frølich.

Som et eksempel på hvor meget en illustration kan betyde, kan nævnes den lille scene, hvor Ole Lukøje har bedt Hjalmar om at sætte sig i sin moders fingerbøl: „Og saa kørte de til Muse-Bryllup.“ Når en dansker ikke er i tvivl om, hvordan det gik for sig, så skyldes det Viggo Pedersens tegning, for der står faktisk ikke noget om, at Hjalmar holdt fast i musens hale. Oversætterne af den første udgave af „Ole Lukøie“ på grønlandsk (Ostermann og Olsen 1909), som jo udkom uden illustrationer, giver derfor læserne denne oplysning i selve teksten: „pamiuagutdlo tiguvdlugo uniartilerpok“ – „og idet han tog den i halen, begyndte den at trække.“

Det er dog ikke sådan, at der slet ikke er offentliggjort illustrationer til H. C. Andersens eventyr, som er udført af grønlandere. De første kom på tryk i 1955 i Godthåbs daværende ugeavis

„Kamikken“ i forbindelse med en konkurrence om linoleumstryk, som blev udskrevet af avisen i anledning af det sidste mindeår for H. C. Andersen, 150-året for hans fødsel. Og i den sidste udgave af den grønlandske læsebog „atuainiutitât 2 b“ fra 1970, hvor Kristoffer Lynges oversættelser af „Klods Hans“ og „Fyrtøiet“ er genoptrykt fra udgaven af 1938, har Jens Rosing illustreret de to eventyr. Jens Rosing har iøvrigt også udført illustrationer til fire andre eventyr i dette års danske mindeudgave af H. C. Andersens samlede eventyr og historier I–V, som er illustreret af danske kunstnere 1837–1974 og redigeret af Erik Dal.

Skal der oversættes flere af H. C. Andersens eventyr til grønlandsk?

På baggrund af H. C. Andersens verdensberømmelse kan man ikke undre sig over, at dobbeltsprogede danskere og grønlandere har påtaget sig at oversætte nogle af hans eventyr. Men det kan diskuteres, om valget og publiceringsformen altid har været heldig.

Når f. eks. lokalavisen „Ausiak“ i Egedesminde i sit julenummer i 1956 trykte en oversættelse af „Nissen og Madamen“, kan man forestille sig, at det er gået til på den måde, at et dansk medlem af redaktionen har tænkt: „Nu skal vi have et juleeventyr, hvad har H. C. Andersen skrevet, som har tilknytning til julen?“ og i en indholdsfortegnelse til H. C. Andersens eventyr har han så fundet dette eventyr, som iøvrigt har meget lidt med julen at gøre. Men det er straks mere vanskeligt at forestille sig, at vedkommende og den øvrige re-

*Klods Hans tegnet af Jens Rosing
til atuainiutitât 2 b. 1970.*

daktion for alvor har overvejet, om det nu også var velegnet til at oversætte. For det er ikke bare en historie om nissen og hans gale streger, det er også en historie om madamen, som havde ånd og lavede småvers, som hun kaldte „Klinkninger af en Danneqvind“, for hun holdt så meget af gamle danske ord. Eventyret slutter med ordene: „Kan du ikke forstaae denne Historie, saa spørg, men du skal ikke spørge Nissen, heller ikke Madamen.“ Men hvem skulle læserne i Egedesminde og omegn egentlig spørge?

En historie, som også en del danskere har problemer med at forstå helt, og som i hvert tilfælde på grund af de mange ordspil, som vanskeligt har ladet sig erstatte af noget tilsvarende på grønlandsk, ikke er nær så morsom på grønlandsk som på dansk, optog flere sider

i det lille lokalblads julenummer. Sammen med „Atuagagdliutit“ og menighedsbladet var det de eneste blade på grønlandsk i Egedesminde, hvor kun en meget lille del af befolkningen var i stand til at læse danske blade. Når man tager i betragtning, at der i den grad manglede alternativt læsestof, må det karakteriseres som et uheldigt valg og sløseri med menneskelig aktivitet. Her tænkes også på oversætteren, for dobbeltsprogede grønlandere, som kan lave skriftlige oversættelser, er der ikke alt for mange af, og de er som regel overbebyrdet med arbejde.

Det et ekstremt eksempel, som smager lidt i retning af kulturimperialisme, hvor man søger at pådutte andre sin kultur. Der har naturligvis været de bedste motiver bag, nemlig at gøre endnu et værk af vor berømte eventyrdigter tilgængelig for grønlandssprogede læsere. Eventyret blev også trykt på dansk i samme nummer, så man også på den måde understregede fællesskabet mellem danskere og grønlandere. Men det var her som i så mange andre tilfælde kun et overfladefænomen.

Spørgsmålet om at oversætte flere af H. C. Andersens eventyr til grønlandsk må vurderes i sammenhæng med det begrænsede udvalg af litteratur, som er oversat til grønlandsk. På baggrund af de mange undladelsessynder i forbindelse med oversættelseslitteraturen må det nok være rimeligt foreløbig at prioritere andre oversættelsesopgaver højere, og man må nøjes med at glæde sig over, at der trods alt foreligger et repræsentativt udvalg af H. C. Andersens eventyr på grønlandsk.